

Hankekausi 1: kevät 2021 – syksy 2021
Hankekausi 2: kevät 2022 – syksy 2022

OPPIMISEN TUKI JA INKLUUSIO

KANKAANPÄÄN OSAHANKKEEN LOPPURAPORTTI

Nepsy-koordinaattori Meri Poskiparta

SISÄLLYS

1 HANKKEEN ARVOT, TOIMINTAPERIAATTEET, AIKATAULU JA TAVOITTEET	2
2 HANKKEEN KOHDERYHMÄT	6
3 HANKKEEN VERKOSTOT JA HANKKEESTA TIEDOTTAMINEN.....	8
4 HANKKEEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA TARKEMMIN	9
4.1 Neuropsykiatrisen osaamisen, ratkaisukeskeinen toimintatavan sekä varhaisen tuen vahvistaminen esiopetuksessa ja perusopetuksessa.....	9
4.2 Nepsy-konsultaatiomalli, esiopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomalli ja perusopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomalli	11
4.3 Oppimisen tuki -verkkosivusto	14

LIITTEET

Liite 1 Satakunnan Kansan näköislehden artikkeli ”Aistiherkkien vahvuuksiin jo ote”

1 HANKKEEN ARVOT, TOIMINTAPERIAATTEET, AIKATAULU JA TAVOITTEET

Hankkeen alussa määriteltiin hanketta ohjaavat arvot, toimintaperiaatteet sekä alustavat tavoitteet. Tuolloin suunniteltiin myös erityisopetuksen konsultaation ensimmäiset mallinnukset. Hankkeen arvopohjaan, tavoitteisiin ja mallinnuksiin saatiin alussa Valterin ohjaavien opettajien mentorointia. Hankkeen ohjausryhmä on tavannut säännöllisesti, ja ryhmässä on käyty keskusteluita sekä tarkennettu käytännön hanketyötä kummankin hankekauden aikana. **Nopean käsityksen hankkeesta saa katsomalla raportin otsikot, kuvat sekä tummemmalla korostetut tekstin osat.**

Hankkeen keskeiset arvot ja toimintaperiaatteet

Hankkeen alussa oli runsaasti ja osittain hyvin väljästi määriteltyjä tavoitteita tai päämääriä:

1. Henkilökunnan osaamisen lisääminen
2. Tutkitun tiedon lisääminen neuropsykiatrisista oireyhtymistä
3. Ratkaisukeskeisen kulttuurin vahvistaminen oppilaan toimintaympäristössä
4. Erityisopetuksen konsultaatiomallien luominen esiopetukseen ja perusopetukseen
5. Kuntatason ja alueellisen konsultaation lisääminen
6. Perehdyttäminen ja sitouttaminen konsultaatiomalleihin
7. Nepsy-materiaalin tuottaminen verkkoon
8. Nepsyn SISOTE-tuki koulu-, kunta- ja aluetasolla: erityisesti ADHD-polun sekä autismikirjon hoitopolun luominen
9. Oppilaiden ja huoltajien osallisuuden lisääminen
10. Tiedonkulun tehostaminen eri toimijoiden taholla
11. Moniammatillisen yhteistyön lisääminen ja verkostojen luominen
12. Nivelvaiheiden selkiyttäminen

Hankkeen tavoitteet muuttuivat ja tarkentuivat hankkeen edetessä. Osaa tavoitteista ei lähdetty työstämään lopulta lainkaan. Syitä oli monia: Joidenkin asioiden parissa teki työtä jo toinen toimija (esimerkiksi nivelvaiheet). Yksi merkittävä syy tavoitteiden muokkaukselle tai niistä luopumiselle oli sote-alueen muutokset niiden valmistellessa siirtymistä hyvinvointialueelle (esimerkiksi autismikirjon hoitopolku, sote-puolen konsultointikäytänteiden kartoitus ja mallinnus, tiedonkulun tehostaminen). Perehdyttäminen ja sitouttaminen konsultaatiomallinnuksiin ei tullut ajankohtaiseksi, koska toimintatapoja ei vakiinnutettu organisaatioon. Tästä esimerkkinä se, että perusopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomallia ei saatu valmiiksi, jolloin siihen perehdyttäminenkin jäi luonnollisesti tekemättä.

Tässä koonti lopullisista tavoitteista sekä visualisoitu arvio niiden toteutumisesta.

1. Pääosa työstä tehtiin käytännön konsultaatiokäynneillä

2. Neuropsykiatrisen osaamisen, ratkaisukeskeisen toimintatavan sekä varhaisen tuen vahvistaminen esiopetuksessa

3. Neuropsykiatrisen osaamisen, ratkaisukeskeisen toimintatavan sekä varhaisen tuen vahvistaminen perusopetuksessa

4. Nepsy-piirteisiin ja oppimisen vaikeuksiin liittyvien tietopakettien ja tukimuotojen kokoaminen Oppimisen tuki -verkkosivustolle

5. ADHD-polun luominen ja käyttöönotto sivistys-sote-yhteistyössä

6. Nepsy-konsultaatiomallin luominen, testaaminen ja verkkosivustolle vieminen

7. Esiopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomallin luominen sekä vieminen Oppimisen tuki -verkkosivustolle

8. Perusopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomallin luominen ja vieminen verkkosivuille

9. Moniammatillisen yhteistyön lisääminen, verkostojen luominen paikallisesti ja alueellisesti sekä laajemman nepsy-tietoisuuden lisääminen

Visuaalisen arvioinnin kriteerit

Tehtävä aloitettiin tai tavoitteessa onnistuttiin osittain

Tehtävässä päästiin hyvään vauhtiin ja tavoite saavutettiin melko hyvin

Tavoite saavutettiin kaikilta osin erittäin hyvin

Hankkeen toteutunut aikataulu:

Kevät 2021

- Alustavan aikataulun suunnittelu sekä arvojen ja tavoitteiden tarkempi määrittely
- Ensimmäisten konsultointimallinnusten tekeminen esiopetukseen ja perusopetukseen
- Esiopetuksen konsultointimallinnuksen valmistuminen yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa
- Nepsy-konsultointimallin luominen ja testaaminen käytännössä: käyntejä alakoululuokissa
- Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden koulupaikan määräytymisen perusteista keskusteleminen varhaiskasvatuksen erityisopettajien sekä alakoulun laaja-alaisten erityisopettajien kanssa

Kesä 2021

- Keskustelut koulupsykologin kanssa: palautteen saaminen verkkosivuille vietävään materiaaliin
- Materiaalien kerääminen ja muokkaaminen verkkosivustoa varten sekä verkkosivuston luominen
- Syksyn konsultointien ja toiminnan suunnittelua

Syksy 2021

- Konsultoiva erityisopettaja aloitti kokoaikaisesti hankkeessa
- Nepsy-koordinaattorin pitämä nepsy-aiheinen veso-koulutus Kankaanpään perusopetuksen henkilökunnalle
- Nepsy-koordinaattori kutsusta mukaan myös huoltajapalavereihin tai yksilöläisiin oppilashuoltopalavereihin
- Nepsy-koordinaattorin ja konsultoivan erityisopettajan konsultointikäynnit kaikissa Kankaanpään perusopetuksen kouluissa: viikko kerrallaan yhdellä koululla, lisäksi seurantakäynnit ja kutsusta myös lisäkäyntejä
- Loppuvuodesta aloitettiin esikoulukonsultoinnit sovitun aikataulun mukaan, lisäksi kutsusta kiireisiä konsultointikäyntejä
- Verkostoitumista, alueellista konsultointia sekä toimintatapojen vaihtoa eri tahojen kanssa

Kevät 2022

- Lopuissa esiopetuksen ryhmissä vierailut sovitun aikataulun mukaan
- Palautekysely esiopetukseen konsultointikierroksesta, koonti palautekyselystä varhaiskasvatuspäällikölle, päiväkotien johtajille sekä henkilökunnalle
- Keskustelut perusopetuksen erityisopetuksen konsultaatiosta
- Verkostoitumista eri tahojen kanssa sekä kouluvierailuja
- Pistetyöskentelyesimerkkien koonti PowerPoint-muotoon

- Opettajat testaavat pistetyöskentelyä konsultoivan erityisopetuksen ohjauksessa
- ADHD-polun ensimmäinen versio valmistuu
- Huhtikuussa siirrytään konsultointimalliin, jolloin ryhmissä käydään opettajien kutsusta (ei sovitun kalenterin mukaan); alkaa tiiviimpi yhteistyö yksittäisten ryhmien opettajien kanssa

Kesä 2022

- Verkkosivustoille lisämateriaalin tekemistä sekä verkkosivuston muokkauksista
- Vireystilan säätely ja aistipulmat -opas valmistuu ja viedään Oppimisen tuki -verkkosivuille
- Yhteistyö SAMKin DigiNepsy-hankkeen ja Kankaanpään kaupunginkirjaston kanssa: syyskuun Nepsy-Nurkan suunnittelua
- Syksyn toiminnan suunnittelua

Syksy 2022

- Nepsy-koordinaattori käy esiopetuksen ja perusopetuksen ryhmissä kutsusta noin kolme kertaa viikossa
- Konsultoiva erityisopettaja jatkaa hankkeessa yhden päivän viikossa
- Syyskuun ajan Nepsy-Nurkka SAMKin ja Kankaanpään kaupungin kanssa yhteistyössä
- Kahdessa ryhmässä testataan pitkäkestoisesti vireystilan säätelyn menetelmiä: perhostaputus ja hampurilaisrentoutus; näistä kerätään tulokset ryhmätasoisella havainnointilomakkeella ja kootaan yhteen PowerPoint-esitykseksi sekä viedään Oppimisen tuki -verkkosivuille
- Verkostoitumista, alueellista konsultointia sekä toimintatapojen vaihtoa eri tahojen kanssa

2 HANKKEEN KOHDERYHMÄT

Yksi hankkeen tavoitteista oli se, että pääosa työstä tehtäisiin konsultointikäynnä esiopetuksen ja perusopetuksen ryhmiin. Tässä tavoitteessa onnistuttiin. Ensimmäisen hankekauden aikana suunniteltiin jokaisen koulun ja päiväkodin esiopetusryhmän kanssa yhteistyössä vierailukalenteri. Käynnit toteutettiin suunnitelman mukaan, ja jokaisella käynnillä pyrittiin ryhmässä viettämään vähintään puoli päivää. Esikoulun puolella kohderyhmiä ovat olleet esikouluryhmien opettajat ja muu ohjaava

henkilökunta sekä kiertävät varhaiskasvatuksen erityisopettajat. Tiivistä yhteistyötä on tehty myös päiväkotien johtajien kanssa. Perusopetuksen puolella kohderyhmää ovat olleet luokanopettajat, aineenopettajat, koulunkäynninohjaajat, erityisluokanopettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat. Keskusteluita on käyty myös koulujen rehtoreiden kanssa. Lisäksi hankkeessa on käyty keskusteluja koulusosionomin, koulupsykologien, koulukuraattorien, kouluterveydenhoitajien, opojen ja rehtoreiden kanssa.

Lukuvuonna 2021–2022 nepsy-koordinaattori ja konsultoiva erityisopettaja kävivät kaikissa Kankaanpään esiopetuksen ryhmissä vähintään kerran. Useimmissa ryhmissä käytiin myös seurantakäynneillä, tarvittaessa myös lisäkäynneillä. Kankaanpään esiopetusryhmät toimivat osana muita päiväkotiryhmiä, joten konsultointikäynneillä saattaa olla laajempaakin vaikutusta henkilökunnan tietoisuuden ja osaamisen lisääntyessä. **Vastaavana ajankohtana perusopetuksen ryhmistä noin 60 %:a olivat hankkeen kohderyhmää.**

Toisen hankekauden keväällä, huhtikuussa 2022, siirryttiin konsultointimalliin, jossa ryhmissä käytiin kutsusta. Tämän jälkeen ryhmissä käytiin noin kolmena päivänä viikossa. Suurin osa kutsuista tuli toimintamallin muutoksen jälkeen esiopetuksen ryhmiin. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat toimivat näiden kutsujen välittäjinä. **Konsultoiva työote, ratkaisukeskeisyys sekä moniammatillisesti toimiminen ovatkin Kankaanpään esiopetuksessa juurtuneita toimintatapoja.**

Vastaavasti kutsuperiaatteella toimivan konsultointimallin jälkeen perusopetuksen puolella on tehty tiiviimpää ja pitkäkestoisempaa työtä erityisesti neljän pienryhmän kanssa. Näiden lisäksi on tullut yksittäisiä kutsuja muihin ryhmiin. Kutsujina ovat toimineet ryhmien opettajat. **Toisen hankekauden syksyä (2022) voikin perusopetuspuolella kuvailla siten, että kohderyhmien määrä pieneni huomattavasti edellisvuoteen verrattuna, mutta laadullisesti muodostui pidempikestoisia havainnointi- ja seurantaketjuja, joissa mahdolliset muutokset näkyivät myös selkeämmin.**

3 HANKKEEN VERKOSTOT JA HANKKEESTA TIEDOTTAMINEN

Hankkeessa tehtiin yhteistyötä ja vaihdettiin kokemuksia hyvistä käytänteistä lukuisissa verkostossa:

- Porin, Rauman, Ulvilan ja Kankaanpään **Oppimisen tuki ja inklusio -verkoston tapaamiset** noin kaksi kertaa vuodessa verkossa tai kasvotusten
- Osallistuminen **Porin perusturvan nepsy-koordinaattorin organisoimaan nepsy-valmentajaverkostoon**
- Keskustelut Satakunnan sairaanhoitopiirin **konsultoiva sairaalaopetus -hankkeen** koordinaattorin kanssa
- Hankekoordinaattori kävi **kertomassa lastensuojelun Tuki oikeasta paikasta** eli TOP-hankkeelle Oppimisen tuki ja inklusio -hankkeen havaintoja nepsyjen tuen tarpeista
- **Tutustumiskäynnit Rauman Pohjoiskehän koululla ja Porin Tuulikellon koululla:** uusien ideoiden hakemista ja hyvien käytänteiden vaihtamista
- **Yhteistyötä SAMKin DigiNepsy-hankkeen sekä Kankaanpään kirjaston kanssa:** Kankaanpään kirjastossa toteutettiin aistiesteetön Nepsy-Nurkka, jossa oli saatavilla nepsy-tietoa ja sovittuina ajankohtina asiantuntijoita sekä kokemusosaajia keskustelemassa kirjaston asiakkaiden kanssa; hankekoordinaattori päivysti kolmena päivänä Nepsy-Nurkassa
- Osallistuminen **SAMKin erilaisesti sosiaalinen -koulutukseen:** koulutuksen teemana oli nepsyjen sosiaalisen vuorovaikutuksen tuen tarpeet sekä myös vahvuudet
- Hankekoordinaattori vieraili **PoSan perhekeskuksessa:** hankkeessa kokeiltujen vireystilan säätelyyn vaikuttavien käytännön menetelmien esittely psykologille sekä perhetyöntekijöille; nepsyjen ja heidän perheidensä tuen tarpeista keskustelua
- **Kuntoutuskeskus Kankaanpää** kutsui nepsy-koordinaattorin keskustelemaan hankkeesta hyviksi todetuista menetelmistä
- Hankkeesta osallistuttiin **DigiFinlandin järjestämään neuropsykiatrisiin oireyhtymiin liittyvien digipalvelujen suunnittelun verkostotapaamiseen**

- **Konsultointi Turun sivistystoimen nepsy-opettajajien toimenkuvaan liittyen:** välitettiin tietoa Kankaanpään hankkeessa hyviksi havaituista toimintatavoista

Hankkeesta tiedottaminen sekä nepsy-asioiden saaminen laajempaan tietoisuuteen tapahtui myös seuraavilla tavoilla:

- Sivistystoimen sisäinen viestintä Wilman ja sähköpostin avulla
- Hankkeen työntekijät saavutettavissa helposti Kankaanpään kaupungin Oppimisen tuki -hankesivustolla olevien puhelinnumeroiden avulla
- Oppimisen tuki -verkkosivustosta tiedottaminen sosiaalisessa mediassa: LinkedIn sekä nepsy-aiheiset Facebook-sivustot
- Laajempaa tietoisuutta saavutettiin nepsy-asioista ja hankkeesta kolmella lehdistä artikkelilla
 - Satakunnan Kansan artikkeli nepsy-koordinaattorin työstä: ”Aistiherkkien vahvuuksiin jo ote” (katso Liite 1)
 - Kankaanpään Seudun artikkeli nepsy-koordinaattorin työstä ”Oppiminen on yksilöllistä: kouluympäristöä kehitetään nepsy-oppilaiden vahvuuksia tukemalla” <https://www.kankaanpaanseutu.fi/uutiset/art-2000009191208.html>
 - Artikkelit yhteistyöstä SAMKin DigiNepsy-hankkeessa Kankaanpään Seudussa ”DigiNepsy-hanke valjasti infopisteen kirjaston aulaan” <https://www.kankaanpaanseutu.fi/elamanmeno/art-2000009042363.html>

4 HANKKEEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA TARKEMMIN

4.1 Neuropsykiatrisen osaamisen, ratkaisukeskeinen toimintatavan sekä varhaisen tuen vahvistaminen esiopetuksessa ja perusopetuksessa

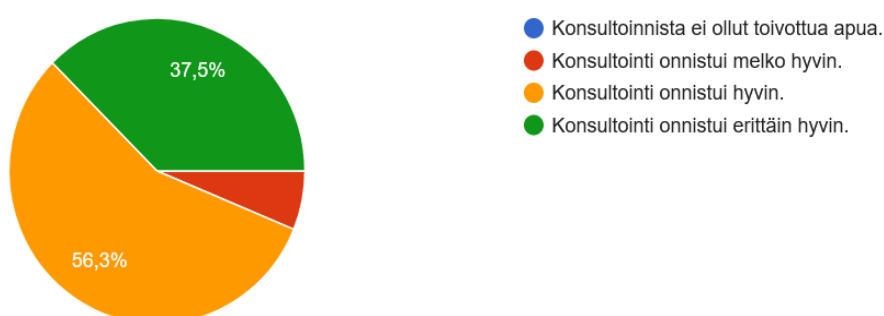
Hankkeessa noudatettiin varhaisen tuen periaatetta, mikä tarkoittaa sitä, että kiireellisissä tilanteissa toinen hanketyöntekijöistä pyrki mahdollisimman nopeasti

pääsemään ryhmään konsultaatiokäynnille. **Ratkaisukeskeisyyden lisääntymisen havaitsi** erityisesti esikouluryhmissä vieraillessa: lapsen haasteista puhuminen väheni ja painopiste siirtyi yhä nopeammin ratkaisujen etsimiseen.

Esikoulujen ryhmien henkilökunnalle lähetetyn palautekyselyn perusteella hankkeessa onnistuttiin ratkaisukeskeisessä konsultoinnissa, nepsy-tietouden lisääntymisessä sekä käytännön menetelmäosaamisen laajentamisessa (katso kuviot alla). **Palautteen avoimissa kysymysten vastauksien perusteella on arvioitavissa, että rohkeus kokeilla uusi asioita ja menetelmiä lisääntyivät.** Kyselyn kohteeksi valikoituivat esikouluryhmät, sillä jokaisessa ryhmässä käytiin ja konsultaation toimintamalli muotoutui hankkeessa samankaltaiseksi: aamupäivän havainnoinnit, iltapäivän palautekeskustelu opettajien ja ohjaajien kanssa, tavoitteiden ja menetelmien sopiminen sekä mahdollisen seurantapäivän sopiminen.

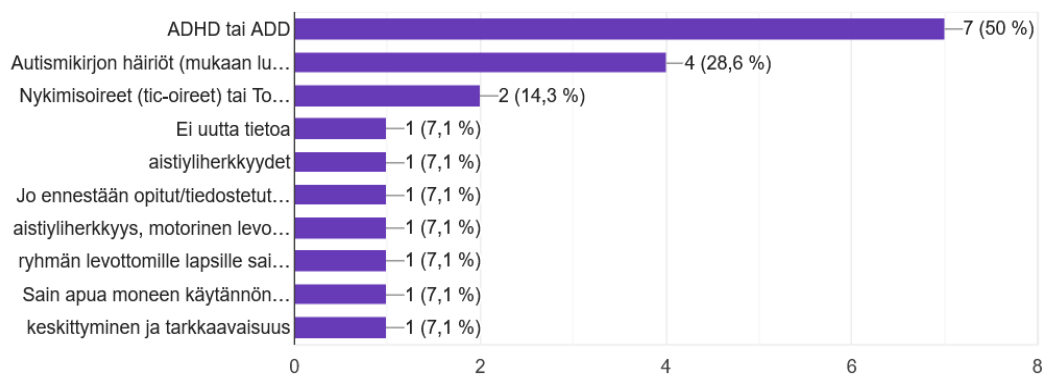
2. Miten onnistuimme konsultoinnissa yleisellä tasolla?

16 vastausta

5. Saitko konsultaatiokäynnillä uutta tietoa tai käytännön työkaluja johonkin seuraavista oireyhtymistä? Rastita yksi tai useampi vaihtoehto.

14 vastausta

Syksyllä 2022 konsultoinnin painopisteeksi nostettiin lasten ja nuorten aistiherkyydet ja vireystilan säätely. Painopisteen valintaan vaikuttivat ensimmäisen hankekauden havainnot nepsy-piirteisten lasten aistikuormituksesta ja heille tehdystä onnistuneista oppimisympäristön muokkauksista. **Tästä syntyi myös ajatus Aistipulmat ja vireystilan säätely -oppaaseen.** Opas on nyt saatavilla pdf-muodossa Oppimisen tuki verkkosivustolla. Alla poimintoja oppaan sisällöistä:

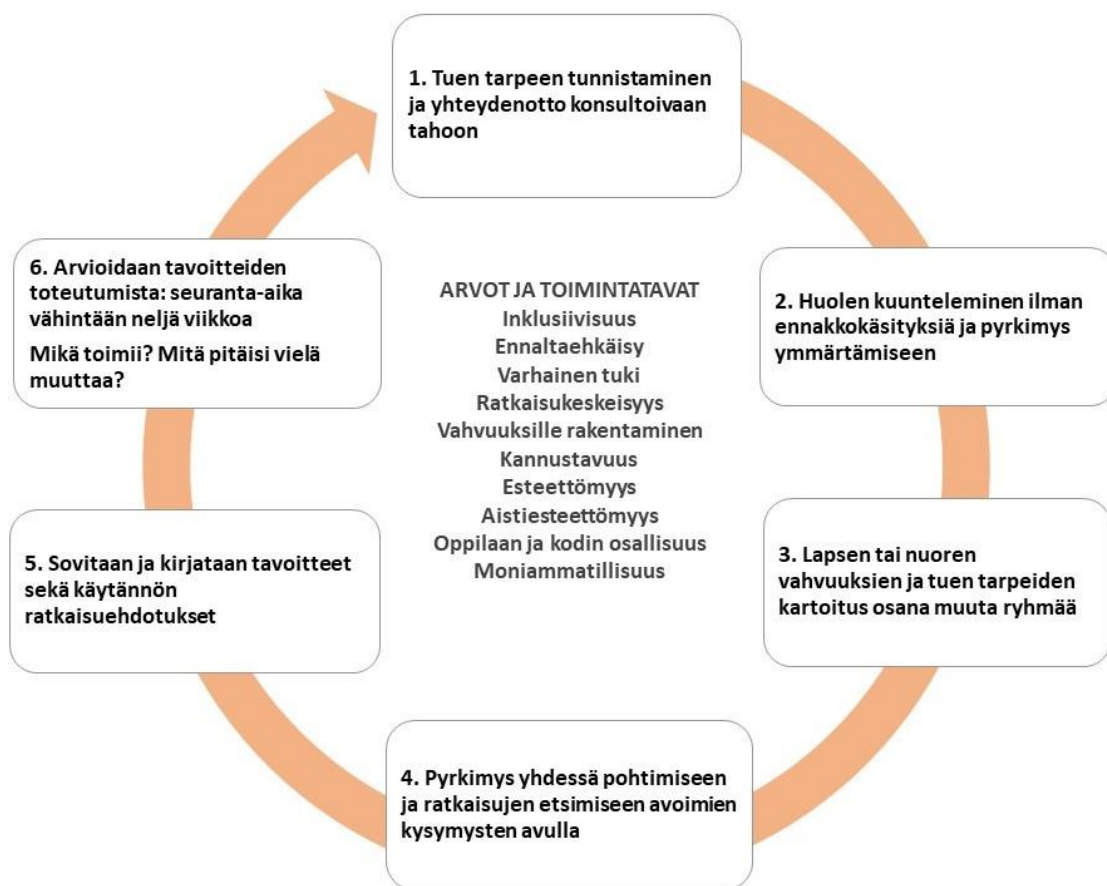
- Vireystilan säätely ja aistipulmat (lyhyt teoriaosa)
- Keskeiset tukitoimet
- Korkean vireystilan laskemisen menetelmiä
- Matalan vireystilan nostamisen menetelmiä
- Aistihakuisuuden tyydyttäminen
- Aistiärsykkeiden rajaamisen menetelmiä: näköaisti, kuuloaisti, tuntoaistimukset
- Erityisen kuormittavia tilanteita: ruokailu ja liikuntatunnit
- Tarkempia ohjeita yksittäisiin menetelmiin: perhostaputus, hampurilaisleikki

Kahdessa ryhmässä lähdettiin järjestelmällisesti kokeilemaan vireystilan säätelyn menetelmiä: Yhdessä esikouluryhmässä neljälle oppilaalle otettiin käyttöön hampurilaisrentoutus koko syyslukukauden ajaksi. Alakoulun pienryhmässä kokeiltiin vastaavasti kuukauden ajan perhostaputusta. **Kummassakin ryhmässä opettajien ja ohjaajien havaintojen mukaan lasten vireystila pysyi tehtävien tekemisen kannalta paremmalla tasolla.** Tarkemmat kuvailut menetelmistä ja niiden tuloksista ovat saatavilla Oppimisen tuki -sivuston Tukisalkussa pdf-tiedostona.

4.2 Nepsy-konsultaatiomalli, esiopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomalli ja perusopetuksen erityisopetuksen konsultaatiomalli

Hankkeessa mallinnettiin ja testattiin käytännössä nepsy-konsultaatiota. Tämä mallinnus ja sen tarkempi kuvailu lisättiin Oppimisen tuki -verkkosivustolle (katso kuva alla). Nepsy-konsultaatiomallinnusta voivat hyödyttää kaikki tahot, jotka haluavat edistää esiopetuksen tai perusopetuksen nepsy-osaamista ja ratkaisukeskeistä toimintamallia. Erityisen hyvin mallinnus soveltuu esimerkiksi esiopetuksen tai kouluyhteisön erityisopettajalle tai nepsy-opettajalle, jolle on varattu osa ajasta nepsy-konsultaatioon.

Nepsy-konsultaatiomallin prosessikuvaus

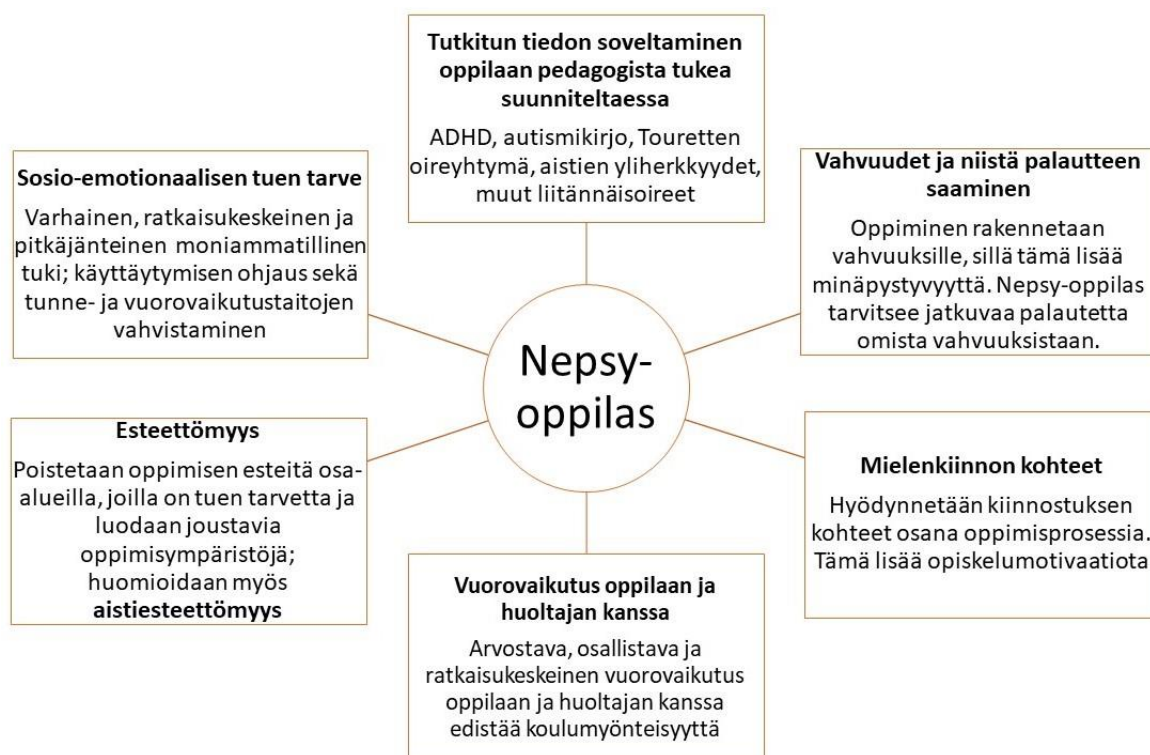

Konsultointikäynneillä onnistuttiin erinomaisesti pitämään yllä seuraavia tavoitteita:

- Tutkitun tiedon soveltaminen oppilaan pedagogista tukea suunnitellessa
- Vahvuuksille rakentaminen ja niistä palautteen saaminen minäpystyvyyden lisäämiseksi
- Mielenkiinnon kohteiden huomioiminen opiskelumotivaation lisäämiseksi
- Joustavien oppimisympäristöjen luominen esteettömyys ja aistiesteettömyys huomioiden
- Sosio-emotionaalisen tuen tarvetta

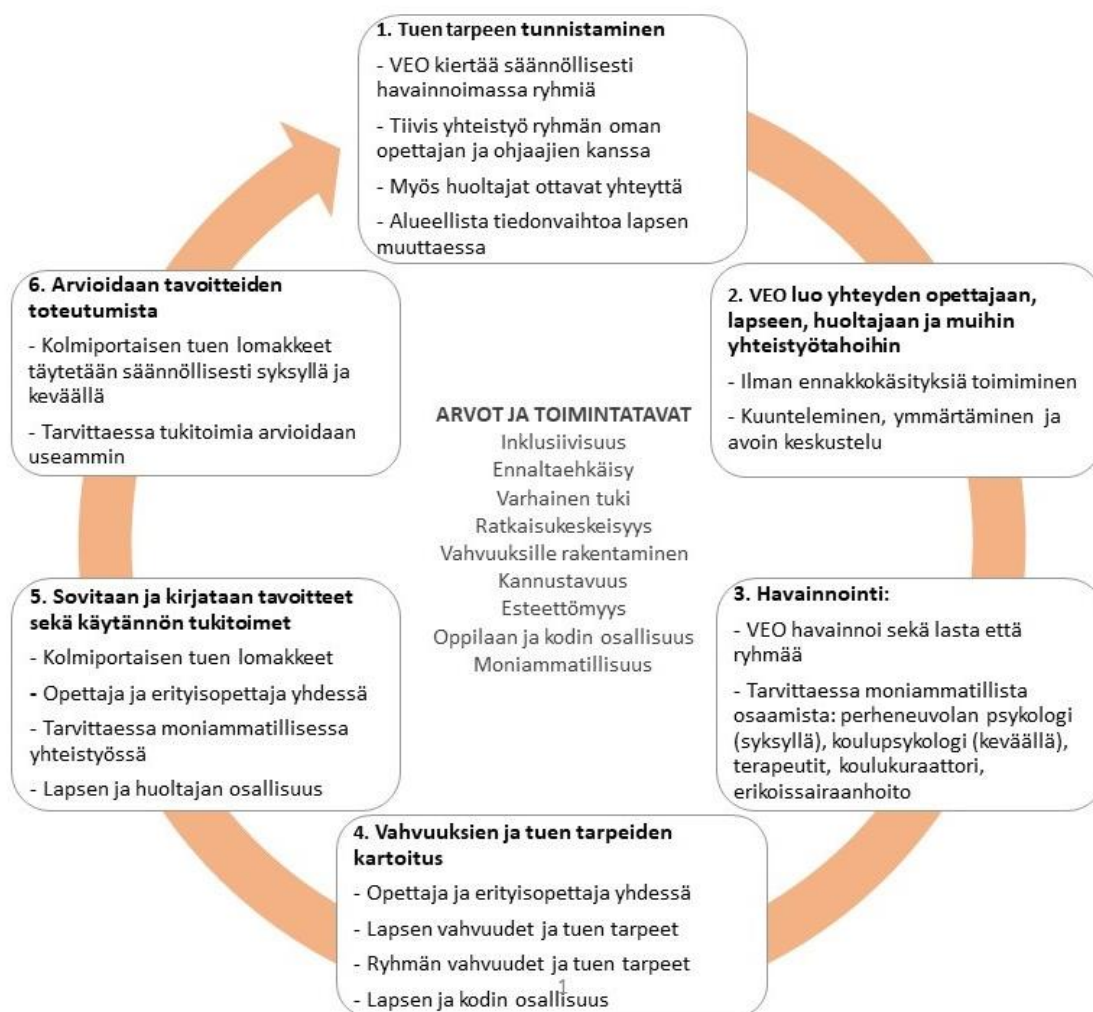
Suoraa vuorovaikutusta ei kovin paljon huoltajien kanssa ollut, mutta näissä tilanteissa pyrittiin huolehtimaan siitä, että huoltajien näkemykset saatiin erityisen myönteisessä vuorovaikutuksessa esiin. Toisinaan kävi niin, että lapsen oppimista parhaiten hyödyttänyt idea tulikin juuri huoltajalta. Myös lapsia ja nuoria havainnoidessa ja kohdatessa vuorovaikutuksessa pyrittiin olemaan johdonmukaisia ja arvostavia.

Nepsy-konsultaatiota ohjaavat tavoitteet

Myös **esiopetuksen konsultaatiomalli saatiin valmiiksi** (kuva alla). Kankaanpään esiopetus toimii mallinnuksen periaatteiden mukaan. Esiopetuksen mallinnusta ei lopulta viety verkkosivuille. Tähän vaikutti osaltaan se, että **koulujen konsultaatiomallia ei saatu valmiiksi hankkeen aikana**.

Esiopetuksen konsultaatiomalli

4.3 Oppimisen tuki -verkkosivusto

Oppimisen tuki -verkkosivustolle koottiin tietoa neljän otsakkeen alle: Tukisalkku, Tuen tarpeen -tunnistaminen, Nepsy-konsultaatio ja ADHD-polku. Neuropsykiatrisista oireyhtymistä ja oppimisvaikeuksista on saatavilla paljon tietoa eri verkkosivustoilla, mutta tieto on usein hajallaan ja osin vaikeaselkoista. **Oppimisen tuki -verkkosivuston tavoite on tarjota**

- selkeät tietopaketit sekä lyhyet tarkistuslistat oppimisvaikeuksista ja neuropsykiatrisista häiriöistä
- käytännönläheiset tukilistat eri oppimistilanteisiin
- mallinnus nepsy-konsultaatiosta sivistys-sote-rajapinnassa

- selkeä asiakaslähtöinen ADHD-polku
- linkkejä, jotka johdattavat lisätietoa kaipaavan lukijan luotettavien tietolähteiden luokse.

Sivuston sisältö kulkee vahvasti sivistys-sote-rajapinnassa. Olikin luontevaa, että sivuston sisällölliseen tarkistukseen ja palautteen antoon osallistui niin opettajia, erityisopettajia kuin psykologeja. Sivustoon saatiin palautetta SAMKin sosiaalialan lehtorilta ja sosionomiopiskelijoilta sekä Autismiliitolta. SAMKin palautteessa nostettiin esiin se, että tarkistuslistojen kohdalla olisi hyvä olla jokin lukumäärä siitä, milloin lapsen tai nuoren asiaa pitäisi viedä tarkempiin tutkimuksiin. Tämä työ olisi vaatinut laajempaa sivistys-sote-yhteistyötä ja tarkkaa harkintaa, minkä ei nähty olevan tämän hankkeen puitteissa mahdollista. Palautetta saatiin myös huoltajien ja nepsy-ammattilaisten ProNepsy-Facebook-sivustolta. **Palautteiden mukaan sivuston ansioita ovat hajallaan olevan tiedon koonti yhteen, selkeät tarkistuslistat sekä käytännönläheiset tukilistat. Kiitosta saivat myös neuropsykiatriisiin oireyhtymiin vaikuttavien aistiherkkyyksien esiin tuominen.**

Tuen tarpeen -tunnistaminen -osio sisältää kuvaukset ja tarkistuslistat neuropsykiatrisista oireyhtymistä ja yleisimmistä oppimisvaikeuksista. Osiossa on nostettu esiin myös lahjakkuusteema, sillä toisinaan lahjakkuus estää näkemästä tuen tarpeita ja toisaalta tuen tarpeet saattavat estää näkemättä lapsen tai nuoren vahvuuksia ja lahjakkuutta. Tuen tarpeen -tunnistaminen osio sisältää seuraavat osiot:

- Lahjakas ja tukea tarvitseva oppilas
- Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden vaikeudet, ADHD
- Autismikirjon häiriöt
- Aistitiedon säätelyn pulmat
- Nykimisoireet ja Touretten oireyhtymä
- Lukivaikeudet
- Hahmottamisen vaikeudet

Vastaavasti **Tukisalkuun** on koottu seuraavien otsikoiden alle runsaasti käytännönläheisiä oppimisen tukivinkkejä:

- Nopeat vinkit toiminnanohjauksen ja työrauhan tueksi
- Tuki toiminnan aloittamiseen
- Tuki siirtymätilanteisiin

- Impulsiivisuuden ja yliaktiivisuuden vähentäminen
- Tuki tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi
- Vireystilan säätely aistipulmat huomioiden
- Tuki nykimisoireiselle lapselle: tic-oireet, Touretten oireyhtymä
- Tuki lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksiin
- Tuki hahmottamisen vaikeuksiin

Tukisalkussa on myös **hankkeessa tuotettua menetelmätietoa pdf-tiedostojen muodossa seuraavista aihepiireistä:**

- Vireystilan säätely ja aistipulmat: Käytännön menetelmiä esiopetukseen ja perusopetukseen
- Kaksi menetelmää vireystilan säätelyyn: perhostaputus ja hampurilaisrentoutus (opettajien ja ohjaajien kokemuksia)
- Opetusvinkki: pistetyöskentely pähkinänkuoressa

ADHD-polku toteutettiin sivistys-sote-yhteistyönä. Keskustelua käytiin myös vastaavan autismipolun luomisesta, mutta tähän ei hankkeessa ollut enää aikaa. Myös sote-alan muutokset vaikuttivat asiaan. Tarve autismitutkimuksen hoitopolulle on silti suuri, sillä hoitopolku on hyvin vaikeaselkoinen niin asiakkaiden kuin että sivistys-sote-ammattilaistenkin näkökulmasta.

Kankaanpäässä on tällä hetkellä käytössä kaksi ADHD-polkua (katso kuva seuraavalla sivulla): Nopeutetussa hoitopolussa terveydenhoitaja tekee taustaselvitykset ja haastattelut. Tämä on käytössä silloin, kun lapsella tai nuorella ei ole muita oppimisen pulmia. Hitaammassa reitissä kuljetaan koulupsykologin tutkimuksien kautta. Tämä on käytössä silloin, kun lapsella tai nuorella epäillään ADHD:n lisäksi muitakin oppimisen pulmia. Oppilashuoltohenkilöstöltä ja erityisopettajilta saadun tiedon mukaan polut hakevat vielä toimintalinjaansa.

Huolen heräämisestä lääkärin vastaanotolle

- 1 • Opettajan, huoltajan tai oppilaan huoli tarkkaavuuden, aktiivisuuden tai impulsiivisuuden piirteistä herää.
- 2 • Opettaja aloittaa välittömästi tukitoimet.
- 3 • Opettaja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa.
- 4 • Opettaja/erityisopettaja arvioi oppilaan vahvuudet, tuen tarpeet ja tukitoimet
• Koulun pedagogisten asiakirjojen täyttäminen
- 5 • Huoltajilta pyydetään lupa jatkoselvitykseen.
- 6 • Ei muita oppimisvaikeuksia → terveydenhoitajalle
• Lisäksi oppimisvaikeuksia → koulupsykologille
- 7 • Kouluterveydenhoitaja tai koulupsykologi kerää tarvittavat esitiedot ja varaa ajan lääkärille.
- 8 • Ensimmäiselle lääkärinvastaanotolle varataan 45 – 60 minuuttia aikaa.

Satakunnan Kansan näköislehden artikkeli 21.11.2022

Maanantaina 21. marraskuuta 2022 // Satakunnan Kansan A9

UUTiset

Aistiherkkien vahvuuksiin jo ote

Aistiherkkyysiin ja autismin kirjoon löytyy oppimista tukevia ratkaisuja.

Marjo Keski-Heikkilä
Kankaanpää

Kuulosuojaimia, keinoja koulutuleja, aistileluja ja sermiä. Oppiminen vaatii keskittymiskykyä ja erilaisten oppijoiden maailmassa yritykset ovat lähteneet näitä tuotteita kehittämään.

Kankaanpäässä on vuoden päivät toteutettu oppimisen tukea ja inklusiota erityisellä hankkeella. Opetusministeriön rahoittama Oppimisen tuki ja inklusio on neuvokoordinaattori Meri Poskiparran työnä tuottanut mallinnuksia, joilla oppilaiden vahvuuksiin pystytään tarttumaan aiempaa paremmin ja aikaisemmin.

"Huoltaja saattaa kysyä, että onko tarkkaavaisuuden keskittämiseen käytettävä sermi oppilasta leimaavaa? Jos niin koe-taan, ei sellaista käytetä, koska siitä ei olisi hyötyä."

Osa neopsy-lapsista on koke-

Työssään Meri Poskiparta on nähnyt oivallisia ratkaisuja lasten ja nuorten oppimisen tueksi. Hyvä pitää saada kaikkien tietoisuuteen.

nut huopasermin suorastaan turvana, johon sukeltaa sumeilematta.

OPETTAJAN, neopsy-valmentajan koulutuksella ja työkokemuksella sekä kuvataideterapeuttisesti suuntautuneilla sosionomiopinnoilla Poskiparta on herkistynyt havainnoimaan koululuokkien tapahtumia. Istumajärjestys varsinkin isoissa luokissa on useimmiten tarkkaan harkittu.

Oppilaan keho viestittää sekin omaa sanomaansa, johon kouluympäristössä on keinoja.

"Jo keinoja tuoli voi riittää oppilaalle, jolle ei sovi paikallaan istuminen läpi koulupäivän", Poskiparta kertoo esimerkiksi.

Neopsy-diagnoosia ei silloin tarvita eikä silloinkaan, kun oppilas hyötyy kuulosuojaimista. "Opettajan rooliin kuuluu kannustaa oppilaita kokeile-

MITÄ?

Oppimisen tukea

- Neopsykoordinaattori aloitti 2021 kaksivuotisessa OPM:n oppimisen tuki ja inklusio-hankkeessa Kankaanpäässä
- Koordinaattorina Meri Poskiparta
- Oppimisympäristöjen kehittämisohjelma yhteistyössä erityisopettajien, koulukuraattorien, koulupsykologien, opettajien ja huoltajien kanssa
- Ratkaisukeskeisyttä ja oppilaan vahvuuksien korostamista
- Neopsy-oppilaiden varhaisista tukea oppimisessa ympäristöjä hiomalla
- Välitavoitteet ja seuranta tärkeitä.

maan kuulosuojaimia."

Kaikkien aistiherkille ne eivät sovellu. Esimerkiksi autistilla tuntoaisti voi kuormittua silloin liikaa. Koulunkäynti-ohjaajan kanssa vaativien tehtävien suorittaminen voi tällöin onnistua parhaiten erillisessä tilassa.

"Olen nähnyt esikouluisten keskuudessaakin onnistuneita ratkaisuja. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat antaneet lapsille luvan hakeutua mieluisiin työskentelyasentoihin. Osa hakeutuu istumaan polvien päälle, joku risti-istuntaan ja homma sujuu". Poskiparta valaisee kehon hallintatapoja.

PÄÄASIAT on, että annetut tehtävät etenevät ja lapsi kokee olevansa osallinen. Poskiparta muistuttaa, että inklusio ei tarkoita kaikkien oppilaiden ryhmää.

Kun levottomien ja yliaktiivisten lasten osaaminen ja vahvuudet löytyvät, onnistumisen kokemukset kertautuvat.

"Hyvä minäkuva mieluiten jo ennen murrosikää", Poskiparta valaisee vahvuusperusteisen työskentelytavan tavoitetta.

"Etsimme keinoja, joilla jokainen pääsee näyttämään osaamistaan. Tyhjälle koepaperille on suullinen vaihtoehto."

Miltä neopsy-oppilaiden tulevaisuus näyttää tukitoimien jälkeen?

"Toivoisin, että jokaisessa työyhteisössä olisi Asperger- ja adhd-työntekijä", Poskiparta toteaa erilaisuuden rikkaudesta.